

borongós vagy ellágyult verseinek hangja. Kötetét a fiatal költőnemzedék jelentős meglepetésének tartjuk: már nemcsak ígéret, hanem valóra váltott eredmény is, amely nyomatékos figyelmet érdemel irodalmi körünkben. Ama kevesek közé tartozik fiatal költőink között, akikért a kritikus vállalni meri a kezességét. (Makay Gusztáv.)

G. Jókay Lenke: *Az áldott nap alatt.* (Pintér Jenőné.)

Új író jelentkezik ezzel a regénnyel, mely voltaképp egy pályázatnak köszönheti megírását. Élénk képzelőerő teremt külön világot; ezt a világot, mely valaha a Duna-Tisza tája fölél borult, jellemző vonásokkal tudja valószerűnek mutatni. A hajdankori szittya törzsek életében az örök-emberi küzdelmek időszerezése lüktet és színezi a mű stílusát; a romantika enyhe változatai tarkázzák a regény meséjét. Az elsőkönyvű írók szokott teljesítményénél valamivel többet tud Jókay Lenke nyújtani, aki — úgy látszik — a történeti tárgyak felé vonzódik. E regényének tárgyával már figyelmet kelt, fráskészségével pedig soronkövetkező alkotása után — Attiláról szól majd — már most érdeklődést kelthet azokban, akik a régmúlt világ romantikájában szeretnek elmélyülni. Kiegészítőleg jelezzük, hogy ez a regény a nagy nevek találkozásának jegyében íródott: az író néve legnagyobb írókat idézi, a pályázat Rákosi Jenő emlékére íratott ki, a könyv kiadója egyébként egyik legnagyobb irodalomtörténészünk vállalkozó szellemű özvegye. (Paku Imre.)

Mályusz Elemér: *A magyar történettudomány.* (Bólyai.)

Mályusz Elemér a magyar történetírás egyik kiválósága, akit fiatalabb kora ellenére is gyakran szoktak Szeffű Gyula mellé helyezni. Bár Szeffűhöz hasonló magyarányú és a széles közönséget meghódító összefoglaló munkát még nem bocsátott ki tolla alól, a szűk szakköröknek szóló kutatómunkássága rendkívül eredményesnek bizonyult. Nem csupán kutató, de tudományának meggyőződéses, gyakran szenvedélyes harcosa, aki mintegy kétévtizedes harcot folytat Szeffű Gyula irányzatával szemben. Mostani könyve is harcos kiállás tudományos és politikai eszményei mellett. Ilyen célzattal jelent meg nemrégiben egy folyóirat hasábjain, majd pedig kibővítvé könyv formában. Mályusz napjaink szellemi áramlatainak, különösen pedig a német nemzeti szocializmusnak következményeit akarja levonni a történettudományban. Ezért úgy véli, szakítani kell a régi, liberális nemzetfoglalommal és a német kultúrmegnyilatkozások mintájára a népi alapra kell helyezni a magyar történetírást is. Így lehet kialakítani az eddigi szellemtörténet helyett a korszerű tudományt, a népiségtörténetet,

amelynek még fontos szerep fog jutni Magyarország jövőjének kialakításában, a magyarságnak az új Európa kereteihez való beillesztésében. Mályusz Elemér új könyve tehát tudományódszertani kérdésekkel foglalkozik és bíráló, harcos, de minden mondatában nem mindennapi tudásról tanúszkodó hangjával mindazok érdeklődésére számot tarthat, akik a történelemmel, mint szakmájukkal vagy mint szűkebb érdeklődési körökkel foglalkoznak. (Zajai Béla.)

Mátyás Ferenc: *Batyuzó halál.* Újabb versek.

1941-ben kiadott válogatott versei után érdekes fejlődést tükröz Mátyás Ferenc új kötete. A népi hang, amely első korszakára jellemző volt, (s mintha nemcsak származás, életélmények és lélekazonosság ihlet erejéből táplálkozott volna, hanem a kor hangadó irodalmi divatjából is) megszabadul külsőséges sallangjaitól és egyetemesebb ölelésűvé táglul. A „nép“ Mátyás számára már nemcsak a „puszták népét“ jelenti, hanem mindazokat, akik a társadalom mélységéből emeik kezüket néma könyörgéssel. A költő méltó életcélnak érzi és vallja, hogy harcoljon értük. Most is sok versében idézi egykori élete színterét, az alföldi puszták világát, de ezek a versek már inkább az emlékekből mint a valóságból sarjadnak. Néhol önvádat, lelkiismeretfurdalást is érzünk ki belőlük, amiért elszakadt sorstestvérei közül, hogy a közös robot helyett a harcot válassza — értük. (Látomás, Áruól.) De a város is csalódást rejtget számára, s néha szinte fájó hovágyással gondol régi életére. Ami előző kötetében még csak burkolt, sötét sejtetem, az itt léggör, alaphangulat, amely komor színt ad minden versének: a háború. Fenyegető rém, riadt álom, lidércnyomás a lelken. Korunk, kavargó napjaink tragikus életérzését őrzik ezek a versek, bennük a legfájóbb, legégetőbb magyar kérdések rejtőznek a merészen áttetsző kifejezés leple alatt. Harmadik témaköre a szerelem. De már nem a vágyakozás játékos kergetőzése, a szerelem bujcska-játéka, hanem sokszor nyugtalan vergődés, a férfi és nő örök harca fűti sorait. A megbékélés, nyugalom vágya didereg néha a mámorkergető lázban. Mátyás költészetének témagazdagodását és mélyülését a formai változatosság kíséri. Régebbi stílusának jellemzői: a mesterkéltség, néhol homályos kifejezések, a mondatainak értelmi folyamatosságát megakasztó enjambement még felbukkannak, de általában erős letisztulás, fegyelmeztség érzik versein. Ez a kifejezésbeli műgond az egyéni ritmus és a meglepő, eredeti képek mellett figyelemreméltó értékgyarapodás Mátyás költői pályáján. Ezen az úton kell tovább fejlődnie. Elmélyülő, arnyalatokban gazdagodó hangja eddigi kötetének élére helyezi gondos és ízléses kiállítású új könyvét.

(Kovalovszky Miklós.)